

აქვს, მაშინ მოსამართლესთან-ვი აღარ წამოსვტებოდა, აქედან გადაიკარ-გებოდა სანძე. ისე ამტრეფს რუ-სულს, რომ სწორად შეგვგაროებთ ეს ენა. ამასთანავე არც ქართული იცის...

* იქილამე: დიდის ამბით ემზადე-ბიან ბათუმელები ამ თვის 25-სათვის, როდესაც არჩევნები იქმნება ხმოს-ნებისა და სხვა მოხელეთა ქალაქის თეთი-მმართველობისა. ენახოთ ვის აირჩიენ. ზოგიერთს ისეთს გაიძვირა კაცებს ასახლებენ კანდიდატებად, რომ სირატებოდა, სხვა რა არა იყოს-რა, ამისთანა კაცების გარეშე იმისთანა დაწესებულებაში, როგორც არის ქალაქის თეთი-მმართველობა.

* ბათუმელები: მთავარი-მმართველი-ის ახლის განკარგულების ძალით, ბათუმში უფროდ სტორება აღა-რების შეუძლიან და დიდ-ძალი უბილყ-თა ხალხი ვისიტურა პოლიციამ აქედან. ახალი უფროსი პოლიციისა მოვიდა.

* * * ცხანგაძე: ორიოდ სიტყვა ცხინვალის ქვემო მდებარე სოფელზე წე: ზემო ნიქოზა, ზემო და ქვემო ხეთი-ზე და ყველქველსა და ძველს-ჯარზე. ეს სოფლები ისეთს გაქირებებსა და ეგებაში არიან ზაზიარ-ზაფხულს უწყ-ლობის გამო, რომ კაცს, ფოლადს გულში რომ ჰქონდეს, სხარად-ლი მოერევა. ამ სოფლებს გიორ-გამოს თიემივე აუღლებთ წელი, გამოყენილი რუები უზრუნველ და არან ერთს სასო-წარვეთობაში. ყოველ ცისმარდღე დაორკენ სოფლმე-სა სოფლებიდან საქონელსა და ოთხი-სა და ხუთის ფრისის სიზარებელ უნდა ატარან ამ ვერანგზე, ან არა-დაღი და ლიხანზე. ბევრჯერ-კი არა და სამჯერ და ოთხჯერ ისეთი ხალხობა და უნახავს ჩვენს თიემებს, რომ სწორად დაუწვიანებ. ამ ტრიალს მიწორა-ზე ისეთი ქარიშხალი და კორიანტე-ლი იცის, რომ კაცს სიცოცხლეს დაიუწყებს. რა უნდა ჰქნას საკო-დამა პირუტყვისა მიმშილმა და წყურ-ვილმა ლოდინი არ იცის. აი ამისთანა გაქირების დროს მართავს ხოლ-მე საქონელი გულ-საღიან ზნულის, თითქოს პატრონს ეხვედრება და თანაც

ეალერესება, დამისენ გაქირებისაგან, მწყურიათა, რა გული შეეგნება ხალხს ამ დროს, როდესაც დინახავს თავისს მატკორებელს ამ გაქირებაში. სან-ქაროზედ უნდა ვალოდ მოსლოს კა-რები და მწყურადელ საქონელი რომე-ლი რომელი გამოასწრებს, აღარ იცის. მწყურადელ ჯიშში ქალებს, ჩა-ფებს, პატარა ქოცებსა და ქილებს. აბამს უღელს ხარს და მისდევს საქო-ნელს თავზე ტომარა ჩამოგარებული ლიხინცვენ. ვი ამბო წასვლას, რომ ისინი საკოლობით მიდიან ამ ყინე-ქარაშობაში; გზას ესენი ეგრა ჰხედა-ვენ და კვლას. თუმცა საქონელი ძალიან მტარობაძირა გზას და კვლ-ში, მაგრამ ხან აქეთ ცეკვიან ნამ-ქერში და ხან იქით... აგერა მწყურ-ვალე საქონელი დაწევა წყალს ისე, თითქოს უნდა დახარს ლიხინცო. პატრონიც კი უზრუნველ თავიანთ ქურ-ვლების გასესებას; რიგით ამტრეფენ ყინულსა და ვინ ვის მოასწრება და-ქარხლებულს ხელეებს უბეში ვაბო-ბას, აღარ იციან. ბრუნდებიან წელში მოკაცელები და ვი-ვაგლობით ის არის ჩამოტარებული საქონლისაგან გზა აღარ სჩანს, კვლი ისე ამოცხებული, უწყლობის გამო ასეთს ტანჯვაში არიან ზაზიარ-ზაფხულობით, მაგრამ იმდენი ვერ მოუხერხებიათ, რომ მოი-ლაპარაკონ, კომლზედ კაცო გამოი-წვიონ, სთავიდან სამყოფი წყლი გამოიყენონ და დაეყნონ მერუებს, რათა ყველას რი-რიგად აძლიონ წყალი. ამ ნიარად ზაფხულობით სამყოფი წყალი ექმნებათ კარებზედ ყველა იმ სოფლებს, რომელიც ჩვენი ზეითი ჩამოეთივალთ; ზაზიარ-ისეთსაც საქირაა ზრუნვა, რომ სამუ-დამოდ გადაჩრქო მთელი ოთხი-ხუთი სოფელი ტანჯვასა და ეგებას. ეს სოფლები ვეც და დაცემულს ადგილ-ზედ არის გაწვებული და ტუქც კარვად მომარებათა აქვს; ამ სოფ-ლებში ძალიან ბევრი ხებილი და სხვა ხებილი აბაგება და ყოვალდ შეუღლე-ბელია აქ წყაროები არ იყოს, თი-ამე მტკობრებლებმა, ამიორიან შე-გული ადგლით, ამოაოხრევიონ კები, მოაუპაროთ მზაურები, მოაწყურ ამას გრძელი ნაგი და სამუდამოდ მორჩ-ნენ ამ უბედურებას.

მის ფშველი და თეთოეთობისთვის მოუთხოვინა ესწავლებინა ხერხი, საშუალება, რითაც-კი შეიძლება მუხის მოჭრა, არავის არ უსწავლენია ზურაბისთვის წამალი, რისთვისაც ყვე-ლასთვის სხვა-და-სხვა უწმინდური ცხოველი უქმეოა. ბოლოს ერთს უკანა-შეშვლეს*) გაუთილა თავისი სალოცავი; კაცის სისხლით მოუსე-რია მუხა, ანგელაში მომარებია ხატსა, სწყინა, არ გვანა, თუ ფშვე-ლით მოლოლატე აღმოჩნდებოდა, ხე გაუტრია ცულსა, მუხა წაქველსა და ჯაბუ—შიბი ოკროსი ცაში ავე-ცილა. იმ მოლოლატეს გვირა აღარ არსებობს. მას შემდეგ გასტეხა სა-ქართველოს იღბალი და ფშვის ბედიც უკან და უკან წასულა. აი ხალხური ლექსიც ამ ამბაზედ:

იხილა ღამისათჳს ჯგანმა
ღვთის კარზე თავის პირათა;
„სიქლს გორზედ მიღვა ბერ-ქმის,
მართლუდა ოკროს შაბათა;

*) უკანა-შეშვი ეგება ფშვისა და იმისი მტკობრები დაეცა უმცაე შედგენენ.

სახელდასკელო.

(გადა-საღები—წყალ-წასაღები ამგები)

ერთხელ, მანოსს, ჩვენს ლიტერა-ტურაში რაღაზედაც კამათობა ჩამო-ვირდა და ერთმა მოკამათემ—რა გე-წოდოს მინჩეულმა დღევანდელმა ალი-რა, რომ ჩემი ტყინი სულ სხვა გე-რად არის აშენებულ-აგებული და ამიტომ თქვენს შავს შავად ვერ ვირ-წმუნებ და თერთ—თერთადოა. მა-შინ ამ სიტყვებმა, ცოტა არ იყოს, გამოაკა და ფიქრს მისცა. იქ ტყინის აგება რა შუაშია, სასა კუჭმარიტება თავისისავე პირით ჰლოდებინა-მეორე, ვეჭქარობი მაშინ: რომ ძალი კუ-დით არ იყვებოდა და აღმანინ მარჯ-ვენა ფეხის ცერით არა სთხვავს ლექ-სებს, განა ეს ექვს გეგმა-მეორე. ასეთი უეჭურით ტყინის ხუროთ-მო-დღებება მაშინ ბრძოლიდან ასლად; ხერხიდან გაპარავს მიგაწეველ და ვა-ციბიან...

მას შემდეგ ბევრა კოცა წყალმა ჩიარა, ბევრი ნაუცხარეი და ნაოცი შეგთვის-შეგებარცა, ბევრი შეთე-სებელი ურაცყვე; თქვენი კირი წი-ლია ზემოთ დასახლებულმა ლიბი-მაც და ცხოვრების გამოკლიობამ დაპარწმუნა, რომ, არამც თუ ზოგს მართლაც ტყინს შერბადა სხვა გეგრა-და აქვს აგებული-აშენებული და ამ ბურთომოდერების მანქანების გამო ორჯერ ორი—ოთხი მათემატიკის უნახანსებელ სიზარებად ვიროს კუ-და ციციონის მჭერ-მტეველ უნდა მიჩინო, არამედ ხშირად იმის თავი, ბურთომოდერებია მერე ანაგები შე-ნობა-კი არა, ფიცის უფროდელ ახუსახლებული თანხა, სადღე არც ღობობია, არც სადღობაზე ავეჯი, არც მოწყობილობა და არც ნაგა-ლი იმ ლეითი ნაწარმოების მაღლი-სა, რომელიც ოთხ-ფეხსა და აღმანის ერთმანეთსაგან წითლად გველემულის ზოლითა საზღვრავს.

ამ გვარ აღმანითა ჯგუფს ერთხელ და სამუდამოდ აღსარებულ კუჭმარ-იტებათ ყინიანად ურკ-ყოფა თვისებად გადასცქევი. მართალია, ხშირად კუჭ-მარიტებად ცნობილი ცრუებებს ხოლ-მე და მხოლოდ ყინან გენიოსთა წყალობით ამკარავებთ უტყურად

ღამით და მარტო იმითი სარდალი თი-ლისძე გადაჩრქინილა ცოცხალი და ამაზეი თუ შეების დაღვიებას იმას წუ-ლია. ხალხური ლექსი ნათლად ჰხატეს ამ შემთხვევას:

თუთის ქნეს სამითა (ყოვთა?),
სადმერთიად დაგვს ცხარათა;
ღმერთო, შენ ჩავსაწყუნსოდა
სხისა-შინაბი გსხისო.
ცხეთას სოშარს მსხუდათ
არაგე დადაეს წყალოთ, და სსე.
თილისძე შინ მარღს, უღდა მივეგ-
დაცა წინა და ჰკითხავს:

— მოსკვლ, თილას ობოლო,
რას ამავს მათვანა?
— ერთ მე მოგიკვლ, დედაო,
სსეა ბუკი ვერ მოიდადა,
წყურვილისა მსწურებულა
მწერანი ჩამოდადა;
დავკვლიან სოშარს გომს,
იქ წყლის არ გამოდგენსა,
ვიწრო-ვიწრომას სსე სსეუამ;

*) ეს ლექსი და სხანაშვილის მიერ შეგ-რებიან ლექსებშია და არს; მაგრამ ამაზე სხვა ლექსი კიდევ მიკრუებული.

მინწელის სიკალებ, მაგრამ ამ ყო-ნანათა და ზემოთ ნათქვამ ყინიანთა შორის ის განსხვავება, რომ პირველ-ნი გენიოსად ბრძენი არიან, მეორე-ნი — გენიოსად სულელინი. წნედა სჭირთ ყველაფრის თივალწუნება, ყვე-ლაფრის ძაგება და ყველას თავისის წინათა არ-მყოფელობით გაქირად-გო-ტილის ადლით ვაზომეა. უფრობასა და არ-ცოდნასთან ის სლოტერი სწინ სჭირთ, რომ სხვისი ცოდნად მტკანარ უკოდინარობად და თავისი უფრობა ქვეყნის წაღობს უსულად გადამტარა-ლებელ სიბრძნელ მიჩინათ.

**

ეს სიტყვები იმან გვთქმევინა, რომ დღეს ვესურს ერთი ზემოხსენებულის თანა ყინიანი რევენი აღვინაშროთ ჩვენს უბად-საღებ—წყალ-წასაღებში.

ამ დღებში დაიბედა ერთი ახალი კრიტიკული ნაწარმოები (?) ამ ნა-წარმოებს უწოდება „წყარლები ქარ-თილს მწერლობაზედა“ და ეყოთენის ვილც სსხადანს. როგორც ჰხედავთ, ავტორს წერილისს განვებ ამოუფა-რებათა კუს ქერქში თავი და ნამ-დილის საბოლის გამომკვანება არა სთმობია. ამ წერილში ბევრი ისეთი ხელი-ხელს საგოგამენი მაგალითი მოიძებნება, რომ იმისი გამოაუშვარა-თებლობა დიდ ცოდვად მიგვიჩინა მკო-თხელებს წინაშე და ამიტომ შეუე-დებით იმითს ამოწურვას. ესთხოვე-თენს რაოვე თემითი სიკოცელს და ერთის ნათქვამის მეთრეთი ხშირად უარ-ყოფას, რადგან იმითი რიცხვი არს დგვიან.

ნამდალა ასე იწყებს თავისს აქია-ბაქას:

„...ქვე, ქართველებს, მანჩა და მანჩა არა გეჭქმე მდღადია წანსულა, ჩვენი წანსულა არის ყოველგვ ჩვენი უბედუ-რების მანქანა და შედგამანა...“

...ეციოთ, ავტორი რას ენახის წარ-სურის სიმღერას? თუ ეს სიმღერა ოკრო-ვერცხლზედა ნათქვამი, სრული კუჭმარიტება.

...მე მითა ვარ, რომ ყველა ჩვენი ბუჯა მამბია და მწერლები სრუდადა ვიყავ ვი და ანსად ანაგე თუ მწერლათ, არამედ გაცნა ვასსენო...
...ჩვენ ძველ მწერლებიდანვე შეე-

მოკვლდ ფშველების დენსა,
წაწყურავლის ისინა,
წყურვალად გამდამანსა,
სვეტაურის ფანსურვალმა,
სანათაროსს*) ვანსა,
მართლთა რევენისა
გორის-პართ ჩამოვანსა, და სსე.

ადგილი, სადაც თუმეგსა და ფშო-ვებს ბრძოლა ჰქონიათ, წყლიანია, მაგრამ თილისძე მარც თივას მართ-ლოლობს იმითი, რომ წყურვილმა შეგვარებუბა თუმეგი და ფშველებმა იმიტომ გესღვიესა. ამ უსულზედ კი-დეუ სხვა ლექსია ხალხური:

თუშო, სოშარს-წი ჩასვლათ,
სოშარს გვლიანა;
შეე სანა მკვლანი ბუდაბეს,
სანავე ლეკვანასა;

*) და სხანაშვილს მისგან შეერებლის ჟგუფის ლექსში „ბქეს მისხეხებული, რომ სანაპური ყოფილა წყარ-ყოშის ქალა, მაგრამ ეს შედგამა. სოფ. სოშარში ვი-ციობ ამბუდ, რადგან იმი იქ მონდა, და მისინა, რომ სანათა ფშველი ქალი იყოა. იმის ამ შუა შვიდი ვევი და მერე ქმარი მოკვლეს, მაგრამ მისენ მოსხარად ფშვე-ლებს: „გასწულიო“.

მისაღეს შავლებს ცოტა არ იყოს თა-კანთს მამებს გადაჭარბეს ესით თი-თიანს სხანაში. ქვენი უფრო მწერნი ჰქობდენდენ ჩაწოდება ძველს ლახინებს და ჯიგუბზე. ამით უფარდათ ქართუ-ლა რეგობა, ქართული ეს, ქართული სხანაშვილი, ქართული სიმღერები და სსხანა...

რალა დარჩა, რალა ეს სხენანი ქარ-თელობა იქნება. დიდი სულელები ყოფილან, სწორედ მოგახსენიოთ, თუ ქართული ენა, ზღაბრები და სიმღე-რები ჰვერებიათი...

... ეს ცოდვის შავლება და სანა-ტლობას ზეირთეში ჩაწრიდა პირქმა სანათაროსის ის ციბრება, რომელთაც ერთ დროს ჩვენი „თერ-დალეულებს“ ებსანენ...

Коротко и ясно! აფერუმ! აი გი-ნა ყოფილან თერ-დალეულები! არა, რაზედ იმტრევენდენ დალოცული ჩვენი მწერლობა ამ ხალხზე ყანინითა და ლებლობაზედ მისი-მით-მით-მით თავებს, როცა გამოკანა ასე ადვილად ასახსნელი ყოვილა!

...ქვენი სწავლენს ასეთ მტკანსა და მანასით უღარს ბეჭებს, როგო-რად მანასობადაც გათავა ერთსავე ნუ-სებას, რომდის ბეჭებსა სურათობა ებ-მდის უღრმისა, წყარდამანა, მტრედა და სსხანადან, რომ იმას ბეჭებსა თამაშობათ ასე სწობათა მსგებრს არ გაკრედად ქართველ ხალხსა, როგორც ვაწრებავსა და სწობათა სანაშენად...
...იმას მისასებ (პატრონობა) არც ჩვენს გამოსწავლას და შეგუქვასა მტკანდ ვაგოვად ორგანასს ბქეს რაქე სანაშენად, რომელიც თავს ვინტორაობს მისხანაშენათ დასავსე კადეც დღით იტება და ადღებს სოვერთ ცრუ მ-ტრითებისაგან. არც ვასტანე ორე-ღანს, რომელიც ქართული ენის ცოცხ-კვლით სიყაროსის გამო კვლავ-ბუდა სტრინს და ჰქობინებს. არც ვა-ქსანდრე ჰქვანავს და არც თივთ გამო-სწრის ცრუ დადასტურ ბარბანსაგან, რომელიც თავის ლექსებს მანასით ჩივის მთორამეტე სსვერის სპაროე-ღლის დაუფორებულს მოსახელებს წყლისა წანსამადგენს აგორკანთ შივით ვანსამბელებს უსეპობასს და დაჭრადობავს...
...მეუბ მოკვლად* იმიტომავი არ

თუ ჩასვლათ, კვად ამოსვლათ,
გაორავ ეკლიანას (წიდავიარავ).
ჩვენ ამ უკანასკნელს სტრიქონზე უნდა შეგხერდეთ, რადგან ამ სტრი-ქონშია დღევრული მიხეზე, რომ-ის გამოც თუმეგი სალოცავად ლა-ზარის-ჯვარის მოღან. თუმეგს თავისი დამარცხება, როგორც ფშველებს გა-მარჯვება, — მიუწერიით ლაზარის-ჯვარისთვის (გიაგორე ეტლიანი). თუმეგს ლაზარის-ჯვარის ძალი მხოლოდ ებლა შევიდეს. პირვე-ლიად თუმეგის სარდალი, თილისძე, მარღს ფშველებთან შესარებლობად და ლაზარის-ჯვარის წინ თავის მო-სადრკვლად, თან მოკვასთ „სამხვე-წრად“ „ეთერი ქორა ხარი“ (ჩი-ბეტონი ხარი). მთის ხალხს ჩველებად აქვს, რომ როდესაც ერთს მეორესთან მიმიგ დანაშაული მიუძღვის და და-მანავე „სანეწერიო“—საკლავით, სა-სმელთი მიღის და შეურაცხყოფის სისოხის შეწინააღმდეგებას, პატრებას, უე-ტეკლად მიიღებს. ეს ჩვეულება დღესაც მოქმედობს მთის ხალხში. ხასიათი, შინაარსი ამ ჩვეულების

დასწრა (გრაფ. ორბელიანი), რომ იგი ამ განზრახვას და მძიმარეულებს კარგად შეეწყობა... უნდა ვთქვათ... და სხვის მოსატყუარად... ბოქლოვანი... დასწრა, ამით, რასაკვირველია, ის არ შეიძლება და წყნარ მისხარეს მოკლე შესუფუფუნად უნდა ვთქვათ დიდი სისხელი მოსიყვას. ნაბიჯი იქნა მადეა, რომ ფოკთით გაიპყრა ტუქდასტებს ეს ძველი წეს-წყობალებს ერთგული მარტოვი ვინაღმ ასხალ-წირობების სმადეალ დემოკრატ-სოციალისტად გამო-სტყეს...

...ველა წყნა ძველი მწერლება ერთ უკეთეს, უნაშუსო და წამადარ პირვად მაკისნა...

...ბარათიშვილი, როგორც მკვლარი და ცრუ იდეალისტი, ის ამდროის თავ-გადასაღწეობა, ტულ მწიხარ და თვალ-ცრემლანთ თავის ღვიძებს.

რაკი ამ არეულ-ანგელოს სხრებით კირცხლბევიდან ვაღმარაპირი ჩვენს პოეტებს, ახლა ისტორიულს სათაყ-ვანებელს მუდგებს მიჯნავს ხელს სან-დადა და იმათი ჩვეულებრივის ყი-ნინობით ანადგურებს.

ამის (ბარათიშვილის) ყოველგან და ყო-ველთაის მოლოდინ თავის ტუქზე აქვს გულისკრიბობა, თვის ვიძულებ და ბა-რათობით გაიარაშვილებს, რომელებს საჭიროველობს სან ოსმალს მიუკვადენს და სან სანდოსის.

... ესენი მტრები იყვნენ იმისი, რა-საც თავანთის უნაშუსო ენით მუშა ბოქლოვანი-ბოქლოვანი... ასევე ცოცხალ ასევეა განსამ. ბარათიშვილი, რომელიც თავის ღვიძებს, ბარათობით უფლებ დავრდობალებს გამო, შვეპ-ჩანგული დღეა-ფურის გვება და მეტა-ფიზიკურ მკურნალებელურის გვლობა ათას ხანად უნაშუსო იდეალისტობა...

... ვედას ამ ვერ პირთათვის (გრაფ. ორბელიანისათვის) ჭიანჭამის კანდიდა-ლებს და სისხარეოდ დარწმუნობს...

წვეს ვართ მოლოდინ ასეთი მოლოდინ-სურ მუდგულებს წინადადებები, როგორი ხარტონს შვეპე მეთარამეტ სუგუების ბესიათა იგი, წვეს წინადადებები ვართ ასეთი მუდგულებს, როგორც ვართ გრ. ორბელიანი, რომელმაც თავის მკვლარის და უსხვანა ღვიძებს ტატობით მოქალაქეობაობის თავდაცხარეობას, პასუხისმოქმადეობა და თვით ენტო-პიჭ უნდადუეს ცარქინებასმა ჩასაღო,

ისა, რომ დანაშაუვი შეურაცხე-ფილს, საკლეს რომ უკლეს, პატარა ხატად მხადს. საკლესი შეწირვა ხომ დღითისა და ღვთისმეტყველის (ხატობა) მოსამადლორებელი საშუალებაა. სა-კლესი შეწვეწა დღი ხეწნა, რომ-ლითაც სისხლიც-ტე დიოურების, თითისძის ხანაძე-ტე უნაშუსო, ხარი მოკვასს „სამხვეწროდ“ ხატთან და თვითან შესარიცხვად, აღიბად იმ-ტომ, რომ დღი-დანაშაუვი ჰკრძობს თავის თავს.

დაძმანს მოკვდა თიადისძე, ენულოდად დაეჭვს ხარიათ; მამოკვირებს ფხველანი, როგორც პატონსა ყმანთ;

— შენ არ მოკვდავად, დიდი ჭკბს ცოცხალ-ბრადობა; დასწრა, დასაღვე სოშინა, ცმადის ზუშეი ადობა; ცრემლად ხატობ ქალ-რმად, ჰგლოდა გულწინ მკვლარისა; ჰგლოდა უფლისა ზეწინისა; შენ შასისტ რვანის კარია.

— მავადეთ, დახლო ფხველანი, მადლოეთ თქვენი უკარობა;

წვეს წინადადებები ვართ ასეთი მოლოდინ ასეთი მოლოდინ-სურ მუდგულებს წინადადებები, როგორი ხარტონს შვეპე მეთარამეტ სუგუების ბესიათა იგი, წვეს წინადადებები ვართ ასეთი მუდგულებს, როგორც ვართ გრ. ორბელიანი, რომელმაც თავის მკვლარის და უსხვანა ღვიძებს ტატობით მოქალაქეობაობის თავდაცხარეობას, პასუხისმოქმადეობა და თვით ენტო-პიჭ უნდადუეს ცარქინებასმა ჩასაღო,

... ასევეს მამადეალ საჭიროველობა მუდგუ-ბისა ვართ ასეთი მოლოდინ ასეთი მოლოდინ-სურ მუდგულებს წინადადებები, როგორც ვართ გრ. ორბელიანი, რომელმაც თავის მკვლარის და უსხვანა ღვიძებს ტატობით მოქალაქეობაობის თავდაცხარეობას, პასუხისმოქმადეობა და თვით ენტო-პიჭ უნდადუეს ცარქინებასმა ჩასაღო,

... ჩვენი გამოცდილება ცრუ დაბრე-ლებს თავანთის მკვლარის ნაცონადა-სიხვისა მეთარამეტ ღვთის სულ უსახრო-ბოვებს განკურნებს უკან...

ამის შემდეგ სანდად პლორებს, რომ მე მხოლოდ ისეთ ჩანსებს ექ-ცეე უფრადლებს, სადაც კი რამ გა-მოსანაზა. ყველა რომ პირ-ვედ დამბო, ვილა მოსწონს, იკითხავს მითხე-ლია ან ვინა;

ასეთ დამსუხანათ მე ჭიანჭამეს ვითვლი. ამას მოკვებ მოლოდინ ერთი სხსურის სუფია ან. ფურცელადე...

შემდეგ ლაპარაკობს ჭიანჭამის სი-კვლილზე და გოაცემით წამობისხებს:

ბრამ სისე პატრიოტ მწერლება არ ისიოცხარელებს და არ იდეალტობენს?

ბოლოს მამების სახელსა და დი-დეებს რომ მუსრს გაავლებს, სანდა-ლა საკვირველის გულ-უბრეყოლობით აღიარებს:

მითადას, ანდ მე გასაღვარ დადი ვინაშე და წითელი გვირგვინი, მავრამ ვფი-ცამ წვეს ნეტარსისხეულ ზედა ტუბალ მამეთ სოფლანს(?) რომ აქ ტუქუდაი და მად-დასტურებუდა არ იქნება რა...

გვემას უფროსი პირით შელოზობი-ლა და შებოლოლის მამების ფიცი, მხოლოდ თავს-კე ტუქოლოდ იცი-რებს, რადგან ჩვენ გულ-ახლადი დავარწმუნებთ, რომ დღი ვინმეცა პატარადად და წითელი კვერცხი.

მხოლოდ საოცარი, მითხებლო, ის თავხებობა, რა თავხებობითაც

„სამხვეწროდ“ მამიყვანავს თეთრი ჭიანჭის სარია, და სსე.

ეს დღეა პირველი დღე თუშების ლაშარის სალოცავად მოხელისა. შე-მდეგ და შემდეგ თუშებში ლაშარში სალოცავად სიარული ჩვეულებად დღეობდა. ლაშარის-ჯვარი გათქმუ-ლია სიმღერით—„ზინათით“, გან-მულობით, ეგრესტულს, თანებს, ეგრესტის სინებს მწიროდენ მლოცა-ფი. ქართველი მუდგებისაგანაც მე-ფრია, თურმე; შემოწირული თანები, რომეითა შორის აქებენ თამარ-ლე-და-ფილისაგან შემოწირულს, იმისისავე სახელობას და ღვთისების ზედ წარწერით, მავრამ სატრეფროდ ხევისბერები სარვის არ მიწებებენ და არც ასწა-ლიწან ალაგს, სადაც ეს თანები ინა-ხება. არცე ვადასტურებანი არან ამ შემთხვევაში, რადგან ბევრმა სხვა-და-სხვა ხელმა ბევრი ეგრესტული გაგლოდა ლაშარის-ჯვრისა. ვახუშტი (იხ. გეოგრაფიული აღწერა საქარ-თველისა, გვ. 296—298) მოცი-თხარობს: „ხოლო ხევისბერების ამო-საღლის მოსა იქით არს ფხვი, რომ

იგი მართლ-მადიდებლობაზე ლაპა-რაკობს:

... ამით გულს გულისხმან სისათეს მითის მათი-დადეგობის სარწმუნოებისა და ცეკსაგან შეშლილია ვ. ორბელიანი...

... ამ დროს სერგულას ქადაგებუ-დე-ცე სხივად საფორბან და სპობა, რომ ასეთი ქადაგება XVIII საუკუნეში პატრონს სხლეს ანა ანტონ, შუკა შანს კატეჯე, რომ ეს ქადაგება მართლად და ასეთი უფაში რამ ანის, რომელს მსგავსი სულელობა მართლად და ბერეს ესაქე არ იქნება...

გრაფ. ორბელიანი დადიტ სწუხს ძველმურს პარიტელს გიმეზუზე და ს-პარიტელს მხარდასხე. ასევე უარ-ყოფს გასტრე ორბელიანს, რომელიც წარსულს მდელას, ცნეთ დასწრულს კვედს, კოშკებს და განსკუთრებით მათოდ მადეგობს სარწმუნოებას (ხმნა კატე მესქეაშე)

ქმარა აღმ-მოაწვერთ თავს მეთ-რამდამ ხელ-ბელოს საგოგანე-ბელ მარგალიტების ჩამოთვლით. აქ ჩვენ მხოლოდ ვაღიბებულ თანებელსა და ვეკვირვებს სანდალსის, რომე-ლიც ვეღლავებს ქართულს უარ-ყოფს და უარ-წყოფის სამაგვირო-ლი არაფერს ასახებებს.

ასეთ დევიგირად ჩვენში აქამდე მარტო ბუქარსტი ჭეჭარია კვირამე ბრძანდებოდა. როცა ამ წიგნის რამ-დენიმე ფურცელი ჩაიკითხეთ, მაშინ ესტყეთ, რომ არ, სულელთა რიცხეში იმადა და ერთთან მეთარეც გამოაჩინე-ლო, მავრამ: ამ ორის ერთ-ბარსება ისე აშკარაა, რომ ამაზე ლაპარაკ არ-ცე ვაგებამთ.

დარწმუნებულნი ვართ, რომ ამ წიგ-ნის ერთად-ღერთი მწერეკლ-მწიწევი სია მოქმედით გაიღიბება ამ უჯრეშო სი-ტყუების ამოკითხვავ, რომ არ, თავზე მწერებს ისამეწო, და სიმამრებით მოუფარადად ხელს სანდალს—ზაქ-ციქინაშებს, მავრამ ვანა ტინ-დახეც-ხეცული ქვეწის ძირ ზე რომელიმე გრ-იკვლებულთა? შემოწილის ბოლეს რომ ფასი და წონა ჰქონდეს, მაშინ ხომ სწორეთ ის დრო დადებდებოდა, როცა ვათავებებულმა დადამინიშეი-ლა გ-დოლოს აღმწედა მოიწილენ უფლისაში ხელის მოაწვენდა. ეს, უკაცრავად პასუხია, კრიტიკული წე-

მელსა შუაში უღის თეთრი არავე (დღეს ფხველ-არავეა ჰქვიან) და მართეთან ხეწინ აღმოსავლით და-სავლითადმ. აქე ფხველა შინა არს ეკლესია ლაშარსაგან აღმწებელი, რომელსა შინა არიან მზადდნი ხა-ტნი და ჯვარნი, ოქრო-ვერცხლისა-ნი, ქუტქელნი და წიგნნი, და უწო-ლებენ ლაშარ-ჯვარს. აქესთ სსარება მსხუდა ფრია, რამე თუ ეგრეც ფ-ვი, ეგრეც ხეწურ, უწუთ იმორენის ოქრო, ანუ ეგრესტობ, ეწინა-ბინ იხ-მარებენ თავისად, არამედ მიუძღენის ლაშარ-ჯვარს. ეს ცოტა ვადასტუ-რებთი აქეს ვახუშტის მათქმემა: ეგრე-ცა აქესთ ფხველბის ზოგს დღელი კა-ტური სამკაული „აზრებობა“). მარ-თალი, ბევრს სწირავენ ხატს, მავრამ არც თეთრან იკლებდენ მამაკაცნი და დღედაქენი ეგრესტის სამკაულად. ლა-შარის-ჯვრის აქეს თათისთეს მამუ-ლემი, ზურბი კახეთში, სს. ახმუგანს და მატანი. ამ ზურბის საკეთებელ-ფული ხალხიბად მოკლულად იტრი-ბებ, ლერია ამ ზურბისა—„კულუ-

*) ერთმანეთე ასხეული ეგრესტის ზად-ფი და გულედ ასახმელი მუწევი.

როცა გველონებს პირიწიწის დლი-ტის მალეობზე, მხოლოდ იმ განსხე-ვებზე, რომ ის დღიური, სანდალს ნადაზნებს და რომე-როცაგანთან შე-დარებით, მ-კლედ და ლაშართან-დ არის მოთხარბილი. რაღ? გვეთქმან იმის მეტე, რომ სხვა ამ ვეას მე-მ-ლილს, ლმერთა, გვაშარე, დმერთა, გვაშარე!

ღებუმა

17 აგვისტო

მერლონი, „სამხვეწრო მარეწებელ-ში“ გამოცხადებულთა, რომ ბენინ-გესნი ინიწებოა პროცინთა ვანოიე-რის ობერ-პრეზიდენტად.

პარიში. გენერალი ბულანეც წავიდა ორშაბათს საღამოს შეეციაში, სა-დაც დაჰყოფს ერთს თთესს.

რომი. იმპერატორმა ვილტელმა მისწერა პაპს წერილი, რომელშიაც თავისს წახელას რომში იმითი მხსნის, რომ გულთი მოწადინებული ვარ-სალაში ვუძღენა პაპს ვატეანშიო. ამ საქმის დაწერილებულს ვითარებას დიდის საიდუმლოებით ინახავენ.

18 აგვისტო

პეტარბურგი. „Гражданин“ -ის თქმით, მალე უნდა განიხილონ კო-ნონ-პროცეტი იმის შესახებ, რომ ქალები და კაცები გათანაწირობე-ლნი იქნან საქმიკელორი უფლებანი.

სამხვეწრო მინისტრი 24-ს აგვის-ტო მიღის ვილს-ეტეგარდს მანქერე-ბზე.

მიშენინი. ავსტრიის იმპერატორი ხელ მიმბანდება ტეგერნზედამ გმუნ-ღეს და აუსტრიის იმპერატორი-კე-ვიმბანდება იქვე პარასკეს დღისა.

ბი* დღეობისათვის მიაკვსთ და სა-ხალხოდ ისმევა. კულბენ წინად ეგრესტის თანებით ისმეოდა, მავრამ დღეს ხევისბერები აღარ ახენენ ამ თანებს, რადგან მოპარვისა ეწინაით, ფხველი ისე არც ერთს დღეობაში, ხატობაში არ არის განებირებული, როგორც ლაშარის დღეობაში. ყველა-ფერი ხელს უწყობს ამ სინებირებს. რო-თობს ფხველი, მავრამ იმითადად ფო-რობს, თუქ-კე-კე ყვანით ყავანებს; ყველანი დღიწი და პატარანი პაპირისა შეეცევიან. პაპირ-ბოთან ერთად ისე-ვადეა ჩი, მავრამ ეს შეეცევიან, უფ-რო მართალი იქნება ესთქეა, ცოკო-რო. მუშაობი მათი არა სწურობს ამ განებებულს ცოკარს და, როგორც-მფოქარი თაფლს, ისე ცეცხლს. სს-მოსანგან ვერწუთოდ ფხველი, რომ-მელს-კე დღეობისაზედ აღარ უღვა-ფხვებთ, ხანდახან თათის „ზღიდს პა-ტონს“ ვახუშტურება ხოლომე ვახუ-შტი კვაქარეობი სარწმუნოებისაგან აწე-ნებულს ციხემი დაპატრიკურულს გო-რებს დაღინის ხოლომე. მაშინ ფხ-ველი იმღერის:

ფხველთა და არის-კვარა ნეტარ არ დაჰყოფდა?

ვეტერუერვის ბირეც, 16 აგვისტო

სახელი	წილი	წილი	წილი
მან. მ.	მან. მ.	მან. მ.	მან. მ.
სეო-მანათიანი ოქრო	—	—	8 15
ტამარის ვერცხლი	—	—	181
მანათიანი ვერცხლის ფული	—	1 28	—
5% პირველის შინა-განის სესხის მომგები ბილეტი	—	—	269 1/2
მეორისა	—	—	249 1/2
გირანობის ფურცელი ტფილისის ბანკის	—	—	—
ტფილისის სარაო-ტფილისის სარაო-გაგლობის	—	—	—

საპალნსდარი. ცნობანი

ქრისტეს ანდ ნაქს (1888) წელიწადი. მუდის მუწინდა 7396. მუდის ინიტეტი ინი მე-14, ამისი ქორნიკონი—480წე-ლი. დაწყო 1408 წ. და თვედა 1940 წ. ახალი ინიტეტი ინი მე-14, ამისი ქორნიკონი—480წე-ლი. დაწყო 1844 წ. და თვედა 2376 წ.

1888 წლის ზედ-დაგება—25. აგვისტო 31 დღით არის.

19 დღე პარასკევი. წმ. ანდრია სტა-ტალისა. კათალი. ლოდევისა. მე-სულმ. მე-23 რიცხე თოვის ზოდ-კვაძის, 1305 წ. ჭურისა.—ჭეშნარიტო შუა-დღე 12—0. ტფილისში მუწ ანდის 5—24, ჩადის 6—36. მთავრე 24 დღისა.

20 მათათა. წინაწარ. სამეგლისა. კათალი. სამეგლისა. მესულმ. მე-24 რიცხე თოვის ზოდ-კვაძის, 1305 წ. ჭურისა.—ჭეშნარიტო შუა-დღე 12—0. ტფილისში მუწ ანდის 5—26, ჩადის 6—35. მთავრე 25 დღისა.

გაგონსადევიცნი ბანი

ნინობი

1 აგვისტომდე 1 სექტემბრამდე	თეთრი ჭურისა	მუწი 1-ის სარისსისა.	2	2 1/2
თონის წითელი ჭურისა	1-ის სარისსისა.	5	2	3 1/2
ჭურისა	2	3	3	3
ჭურისა	3	3	3	3
ჭურისა	4	4	4	4
ჭურისა	5	5	5	5
ჭურისა	6	6	6	6
ჭურისა	7	7	7	7
ჭურისა	8	8	8	8
ჭურისა	9	9	9	9
ჭურისა	10	10	10	10
ჭურისა	11	11	11	11
ჭურისა	12	12	12	12
ჭურისა	13	13	13	13
ჭურისა	14	14	14	14
ჭურისა	15	15	15	15
ჭურისა	16	16	16	16
ჭურისა	17	17	17	17
ჭურისა	18	18	18	18
ჭურისა	19	19	19	19
ჭურისა	20	20	20	20
ჭურისა	21	21	21	21
ჭურისა	22	22	22	22
ჭურისა	23	23	23	23
ჭურისა	24	24	24	24
ჭურისა	25	25	25	25
ჭურისა	26	26	26	26
ჭურისა	27	27	27	27
ჭურისა	28	28	28	28
ჭურისა	29	29	29	29
ჭურისა	30	30	30	30
ჭურისა	31	31	31	31

ამოახეს, დაბერებას ნეტარ არ მავკვდავს! ხალხურს მოპარვის ლაშარსადაქეს დახატული სურათი ლაშარობისა: იგი დასტურის კულე იმით, ენც მეტის-მეტად ვართულან ამ დღეობა-ხარე-ობებით და თავისს სახლსა და საქმი-ცი აკლებდით;

ამ საფუძელ ღვთისა ეყოლო, არსეს სოქოდა, განიხილეს, პირის მანათილს მექარის, რატომ უღელსა? უღიდობდა. სადა მუწეანსტე ამდისა; წინ-წინ მე ვადასტურებოდა; ვადასტურებოდა დიანთა, უღელსა ვადასტურებოდა; მამესტე გულისა წაქდა, მსურეობაზე შუა ხეობადა; ის ადარ მავკვდავოდა; „სამათისა“ ვადასტურებოდა; ამავთეს სურათისა ითანა, დაქმების დავიქმანთადა. წმინდის ვადასტურებოდა; მე რომ სამბელსა ვხადობოდა; რა ჭკბ, ამ თავს მასკვდავს; რად არ დამითავ ვადასტურებოდა!

ვადასტურებოდა

*) ზოგან რატო უფალი იყო მზარის უფ-რისად ითანისა.

